

Gulnaz ZAYNABITDINOVA,
Toshkent davlat pedagogika universiteti tadqiqotchisi
E-mail: gulnoz@mail.ru

Toshkent davlat pedagogika universiteti professori, p.f.d B.Abdullaeva taqrizi asosida

IN THE CONDITIONS OF THE NEW UZBEKISTAN, THE USYLS OF THE DEVELOPMENT OF A LOOSE CULTURE OF THEIR LEADERS

Annotation

This article reflects on the role of young leadership personnel in the New Uzbekistan, the requirements for them and the work carried out in the development of the potential of young leadership personnel in the New Uzbekistan. The new Uzbekistan talks about what culture the rajbars have.

Key words: New Uzbekistan, third Renaissance, young leader personnel, IT technologies, science, innovation, leader culture.

МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ РУКОВОДИТЕЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ ЛИДЕРОВ В УСЛОВИЯХ НОВОГО УЗБЕКИСТАНА

Аннотация

В данной статье рассматривается роль молодых руководящих кадров в новом Узбекистане, требования к ним, а также проводимая работа по развитию потенциала молодых руководящих кадров в новом Узбекистане. Речь идет о том, какой культурой обладают лидеры в новом Узбекистане.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, третье возрождение, молодые руководящие кадры, IT технологии, наука, инновации, культура лидера.

YANGI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA RAXBARLARINING BO‘SHQARUV MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Annotatsiya

Ushbu maqolada yosh rahbar kadrlarning Yangi O‘zbekistondagi O‘rni, ularga qO‘yiladigan talablar hamda Yangi O‘zbekistonda yosh rahbar kadrlar salohiyatini rivojlantirishda amalga oshirilayotgan ishlar haqida fikr yuritilgan. Yangi O‘zbekistonda raxbarlar qanday madaniyatga ega bo‘lishliklari haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, Uchinchi Renessans, yosh rahbar kadrlar, IT texnologiyalar, ilm-fan, innovatsiyalar, rahbar madaniyati.

Kirish. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning yaqinda “Yangi O‘zbekiston” gazetasi bosh muharririga bergan intervyusida “Yangi O‘zbekiston” va “Uchinchi Renessans” tushunchalari keng va faol qo‘llandi. Eng muhimi, har ikki tushunchaning aksariyat O‘rinlarda yonma-yon, uyg‘un va hamohang kelganini kuzatish mumkin. Bu haqda so‘z borganda, avvalambor, xalqaro tajribada jahon siyosiy atamashunosligini yangi tushunchalar bilan boyitadigan davlat va jamoat arboblari kam topilishini ta’kidlash lozim. Shu nuqtai nazardan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev “Yangi O‘zbekiston” tushunchasini dunyo siyosati lug‘atiga kiritgani beqiyos ilmiy ahamiyatga ega. Yangi O‘zbekiston – bu ibora Millat Sardori ilgari surgan va bugungi kunda butun xalqimizning qalbidan chuqur joy olgan, umummilliy harakatga aylanib borayotgan ezgu g‘oyadir. Bu g‘oya zamirida: bir tomondan, bugungi va ertangi avlodlarimizning “Uchinchi Renessans” poydevorini qo‘yishdek ezgu maqsad-muddolari; ikkinchi tomondan, milliy tariximizda Birinchi va Ikkinchi Uyg‘onish davrlariga asos solgan ulug‘ ajdodlarimiz, alloma bobolarimizning orzu-intilishlari va armonlari; uchinchi tomondan, bunyodkorlik, yaratuvchanlik, har doim o‘qish va izlanishga da’vat o‘z mujassamini topgan.

Yangi O‘zbekiston me‘mori va tashabbuskori hisoblanuvchi Prezidentimiz qayd etganidek, “Yangi O‘zbekistonni barpo etish – bu shunchaki xohish-istak, sub’ektiv hodisa emas, balki tub tarixiy asoslarga ega bo‘lgan, mamlakatimizdagi mavjud siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy, ma’naviy-ma’rifiy vaziyatning o‘zi taqozo etayotgan, xalqimizning asriy intilishlariga mos, uning milliy manfaatlariga to‘la javob beradigan obyektiv zaruratdir”. Avvalo, Yurtboshimiz tabiri bilan aytganda, “yangi” degan so‘zning biz uchun alohida ahamiyati bor. Shu ma’noda, bundan besh yil oldin qabul qilingan Harakatlar strategiyasida o‘z oldimizga Yangi O‘zbekistonni barpo etish va Uchinchi Renessans poydevorini yaratishdek buyuk

vazifalarni strategik maqsad qilib qo‘yganimiz bejiz emas. Prezidentimizning intervyusida biz intilayotgan ana shu ezgu g‘oyani ro‘yobga chiqarish yo‘lida hayotimizning turli sohalarida qo‘lga kiritilgan yuksak natijalar va bu borada oldimizda turgan mas’uliyatli vazifalar haqida so‘z borgan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. O‘z navbatida, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoev rahnamoligida O‘zbekistonda yangi Uyg‘onish davri, ya’ni Uchinchi Renessans poydevorini yaratish asosiy maqsad etib belgilandi. Davlatimiz rahbari ta’kidlaganidek, “Biz Uchinchi Renessans masalasini strategik vazifa sifatida oldimizga qo‘yib, uni milliy g‘oya darajasiga ko‘tarmoqdami?” “Renessans” so‘zi – frantsuzcha “Renaissance”, italyancha – “Rinascimento” – qayta yuzaga kelmoq, yangidan tug‘ilmoq, qayta tirilish, uyg‘onish – degan ma’nolarni anglatadi. “Uyg‘onish” istilohi ilk bor XVI asrda me‘mor, musavvir va san’at tarixchisi Jorj Vazari (1511-1574) tomonidan G‘arbiy Yevropada burjua munosabatlari rivojlanishining dastlabki bosqichi bilan shartlangan tarixiy davrni tavsiflash uchun qo‘llanilgan. Ushbu istilohning hozirgi ma’nosi farang tarixchisi Jyul` Mishle (1798-1874) tomonidan XIX asrda joriy qilindi. Tarix faniga “Musulmon Renessansi” tushunchasi taniqli Avstriya sharqshunosi Adam Mets (1876-1946) tomonidan XX asr boshlarida, yanada aniqrog‘i, 1909 yilda kiritilgan. Olim “Sharq” atamasini tarixiy mazmunda ishlatib, bunda O‘rta yer dengizidan to Yevropa qit’asigacha bo‘lgan yurtlarni va bu hududlarda IX-XII asrlarda madaniyat yuksaklarga ko‘tarilganligini ko‘zda tutgan. Mazkur o‘lkalar qadimiy sivilizatsiya beshigidir. Sobiq sovet davrida tarix va o‘quv adabiyotlarida faqat G‘arb Uyg‘onish davri haqida gap borardi. Sharqdagi Uyg‘onish jarayoni haqida lom-lim deyilmacdi. Chunki tarix fanida yevroposentriзм g‘oyasi hukmron, “G‘arb – ilg‘or, Sharq – qoloq” aqidasi ustuvor edi. Vaholanki, ulug‘ ajdodlarimiz tarixda bir emas, ikkita Ma’rifiy Renessansga asos solganlar. Birinchi Sharq Uyg‘onish davri – IX-

XII asrlarda mintaqamizda yuz bergan "Ma'rifiy Rennessans" hisoblanadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Albatta davlatimizning Uchinchi Rennessansga qadam qo'yayotganligi hamda dunyo davlatlarining Yangi O'zbekistonimizni o'rganishga yanada qiziqishi ortayotganligida yosh rahbar kadrlarning o'zni beqiyosdir. Shuning uchun ham yurtimizda bugungi kunda davom etayotgan jadal islohatlar davrida, progressev fikrlaydigan va salohiyatli yosh kadrlarga katta e'tibor qaratilib, siyosiy jabhalarga va strategik muhim sohalarga jalb qilinmoqda. Yangilanayotgan jamiyat talablari bo'lakcha. U fuqarolarni yurt, millat ravnaqi uchun qayg'urishga undaydi, hayotga teran va sergak qarashga da'vat qiladi [2]. Biz o'z oldimizga jamiyatning yangi qiyofasini yaratish, Yangi O'zbekistonni barpo etish masalasini strategik vazifa sifatida qo'ydik. So'nggi besh yilda mamlakatimizning har bir fuqarosi o'z kundalik hayotida teran his etayotgan beqiyos o'zgarish, yangilanish va tub islohatlarga ega bo'lgan davlatni ko'rib bormoqda. Jamiyatni siyosiy-huquqiy va ijtimoiy-iqtisodiy modernizatsiya qilish, ma'naviy jihatdan tiklash va yuksaltirish, mavjud qonunlarni, davlat boshqaruvi, iqtisodiy tizimni qayta ko'rib chiqish, bu borada tasirchan va samarali mexanizmlar yaratish, demokratik tamoyil va me'yorlarni hayotga tadbiiq etish bo'yicha misli ko'rilmagan keng ko'lamlari va izchil chora-tadbirlarni amalga oshirdik.[3] Muhtaram Prezidentimiz tomonidan Yangi O'zbekistonni barpo etish yo'lida olib borayotgan siyosatini qo'llab-quvvatlash uchun biz kabi yoshlar belni mahkam bog'lab, qo'limizni shimarib oldinga qadam tashlashimiz lozim bo'ladi.

Tadqiqotda qo'llanilgan usullar. Tajriba-sinov ishini tashkil etishda birinchi navbatda talabalarning darsga psixologik jihatidan tayyorligi, qiziqishlari, ilmiy-ijodiy dunyoqarashlariga, yo'ni kreativ qobiliyatiga baho berilgandan so'ng kabi darsda ko'rgazmali organayzerlar, ko'rgazmali demonstratsion maketlar va tarqatma materiallardan foydalanib, klaster va savol-javob metod va usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar. Rahbarning boshqaruvda muvaffaqiyatga erishishida boshqaruv kreativ yondoshuv asosida madaniyatini rivojlantirish zarurati, boshqaruv xodimlari madaniyati ko'p omillarga bog'liqligi, umumiy madaniyat darajasi, ishbilarmonlik sifatleri, boshqaruv ilmini chuqur va har tomonlama bilish va uni o'z faoliyati jarayonida qo'llay olish imkoniyatlariga ega bo'lish, yoshlarga oid Davlat siyosatining maqsadini anglash, yoshlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, ularga zarur shart sharoitlarni yaratib berish, jamoada sog'lom ma'naviy muhitni yaratish bo'yicha bilimlarga ega bo'ladilar. Kreativ yondoshuv asosida boshqaruv madaniyati tushunchasi rivojlanishi darajasining umumlashtiruvchi ko'rsatkichi bo'lib, bir qancha ma'noni bildiradi. Masalan, jamiyat madaniyati, ayrim shaxs madaniyati va nihoyat, inson faoliyatining ayrim turi madaniyati xaqida so'z yuritish mumkin [3]. Inson faoliyati moddiy va ma'naviy boyliklar yaratuvchi turlarga bo'linadi. Shu sababli, moddiy va ma'naviy madaniyat farq qilinadi. Moddiy madaniyat inson tomonidan tabiatni bo'ysundirish darajasi ko'rsatkichidir. Unga ishlab chiqarish vositalari va mehnat predmetlari kiradi. Ma'naviy madaniyatga fan, axoli ma'lumot darajasi, meditsina xizmati darajasi, san'at darajasi, odamlar axloqiy me'yorlari,

ma'naviy extiyojlar va manfaatlar rivojlanishi darajasini kiritish mumkin. Shunday qilib, madaniyat insonning ham madaniy ishlab chiqarish, ham ma'naviy xayot sohasida rivojlanishi jarayonidagi yutuqlarini qamrab oladi. U insoniyat bilimlari, uning mehnati mohiyatidan iborat bo'lib, kishilarning avvalgi avlodlari tomonidan yaratiladi Insoniyat madaniyati o'suvchan, o'zgaruvchan, chunki hozirgi avlod avvalgi avlodlar madaniy qadriyatlaridan ijodiy foydalanish asosidagina yanada rivojlanishi mumkin. Boshqaruv madaniyati juda muhimdir. Insoniyat o'z rivojlanish jarayonida juda katta boshqaruv tajribasini jamlagan. Bozor sharoitida bu tajriba boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilishi kerak. Boshqaruvning vujudga kelishi va rivojlanishi, avvalo boshqaruv madaniyati darajasi yuksalishi bilan bog'liqdir. chunki, boshqaruv yo'llari, usullari, vosita va uslublariga tanqidiy baho berish yo'li bilan, ularning eng yaxshilari jaxon tajribasida qo'lanishi uchun ajratib olindi. Boshqaruv madaniyati inson madaniyatining tarkibiy qismi bo'lish bilan bir qatorda o'ziga xos xususiyatlarga ham ega. Madaniyatga ega bo'lish menejer uchun faqat zarur emas, balki shartdir, chunki har bir tashkilotning har bir bo'linmasi samarali ishlashi uchun uning xodimlari yuksak madaniyatga ega bo'lishlari kerak. Boshqaruv madaniyati darajasi xodimlar, ayniqsa, menejerlar madaniyatini, menejment jarayoni madaniyati, boshqaruv texnikasi, mehnat sharoitini aks ettiruvchi ko'rsatkichlar bo'yicha baholanadi. menejment madaniyati unsurlarining turli-tumanligi boshqaruv jarayonida turli-tuman me'yorlarga, jumladan, axloqiy, xuquqiy, iqtisodiy, tashkiliy, texnikaviy, estetik me'yorlarga rioya qilish zaruriyatini keltirib chiqaradi. Axloqiy me'yorlar insonning axloq va odob sohasidagi xulqini tartibga soladi. Ular jumlasiga ijtimoiy burchni to'g'ri tushunish, kishi o'rtasida insoniy munosabat va o'zaro hurmat, vijdonlilik, xaqiqatg'o'ylik, kamtarlik va x.k.lar kiradi. Boshqaruv jaaryonida axloqiy me'yorlarga rioya qilish uning madaniyati yuqori darajasidan dalolat beradi. Menejmentda xuquqiy me'yorlar davlat-xuquqiy va tashkiliy-xuquqiy me'yoriy hujjatlarda aks etadi. Uning jumlasiga davlat korxonasi to'g'risida qonun, tadbirkorlik xaqida, mulk to'g'risida qonunlar kiradi. Lekin qonunlar xar bir korxonaning o'ziga xos xususiyatlarini xisobga ololmaydi. Shu sababli, har bir korxonada, qonunga asoslangan xolda, korxonada ishlab chiqarishning o'ziga xos xususiyatlarini xisobga oluvchi me'yoriy qoidalar o'rnatiladi. Estetik talablar va me'yorlar ham boshqaruv jarayonida qo'llaniladigan texnika vositalari va uskunlari, ham boshqaruv xodimlarini o'rab turuvchi tashqi muhit uchun belgilanadi. Rahbar madaniyati tarkibiga boshqaruv xodimlari madaniyati, boshqaruv jarayonlari madaniyati va mehnat sharoiti madaniyati va hujjatlar yuritish madaniyati kiradi.

Xulosa va takliflar. Menejment madaniyatining barcha unsurlari o'zaro bog'liq va o'zaro ta'sir etuvchidir. Shu bilan birga ular orasida boshqaruv xodimlari madaniyati etakchi axamiyatga ega. Menejer boshqaruv jarayoni madaniyatining yuqori darajasiga erishish va o'z mehnatini tashkil etishni takomillashtirib borishi kerak. Buning uchun Rahbar o'z faoliyatini doimo tanqidiy taxlil qilib borishi va Rahbarlik madaniyatini uzluksiz takomillashtirib borishi lozim.

ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017. - 488 b.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2018 yil 28 dekabr.
3. Кузмин Е.С. и др. Руководитель и коллектив. Социально-психологический очерк. –Л.: Лениздат, 1974.
4. Qosimova D.S. Boshqarish nazariyasi asoslari. O'quv uslubiy majmua. – T.: TDIU, 2011. – 428 b.
5. Baybayeva M. X. Ta'lim muassasalarida rahbar ayollarning boshqaruv faoliyatidagi roli //integration of science, education and practice. scientific-methodical journal. – 2022. – T. 3. – №. 5. – S. 59-66.
6. Baybayeva M. X. Rahbarlarning boshqaruv faoliyatlarida sog'lom va ijodiy muhitni yaratishga xos zamonaviy yondashuvlar //Oriental renaissance: Innovative,